

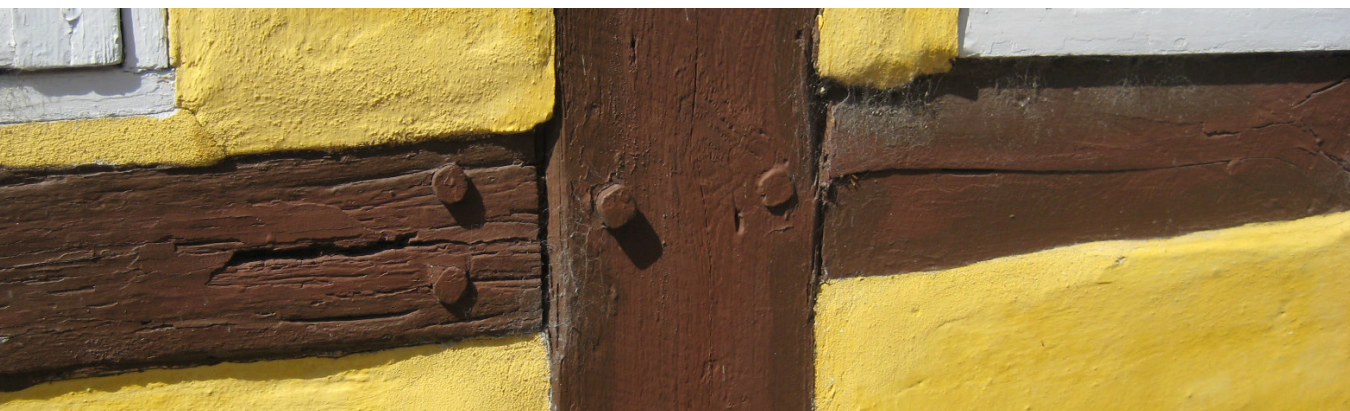
Den er da fredet?

- Status på bygningsfredningen i museets ansvarsområde

Der er ca. 9.000 fredede bygninger i Danmark. Selvom nogle måske vil synes, at det lyder af meget, så udgør de mindre end 2 ‰ af landets samlede bygningsmasse. Det er langt mindre end andelen i mange af de lande, vi normalt sammenligner os med. I det lys har fredningsinstrumentet altså kun sjældent været benyttet i Danmark til beskyttelse af arkitektoniske og kulturhistoriske bygningsværdier. Alligevel har kendskabet til de relativt få bygninger, som så er sluppet gennem nåleøjet, traditionelt været sparsomt, og især begrundelserne for at frede har sjældent været klarlagt. Tit og ofte rummer de sagsakter, der i dag ligger til grund for Kulturarvsstyrelsens forvaltning af fredningerne, således ikke andet end den lakoniske orientering til de lokale myndigheder om, at Det Særlige Bygningssyn har indstillet bygningen til fredning. De værdier, der med fredningen har skullet tages hånd om, har traditionelt ikke været beskrevet, og det har gjort såvel forvaltningen som formidlingen af fredningsværdierne ganske vanskelig.

Det er derfor mere end velkomment, at Kulturarvsstyrelsen og Realdania i 2010 i samarbejde igangsatte initiativet Bygningskultur 2015, der blandt andet omfatter en gennemgang af Danmarks fredede bygninger. Fredningsgennemgangen gennemføres af Kulturarvsstyrelsen fra 2010 til 2015, og dens primære formål er en besigtigelse og beskrivelse af bygningernes fredningsværdier – både deres bestanddele og deres tilstand – der vil blive fulgt op af et tilbud til ejerne om en gratis handlingsplan for fremtidig sikring og udvikling. Det er en stor opgave, der har krævet prioriteringer. Blandt andet er der på Kulturarvsstyrelsen udelukkende ansat arkitekter og kunsthistorikere til arbejdet, mens der er satset på samarbejdsvilje fra landets statsanerkendte museer med henblik på tilvejebringelsen af en kulturhistorisk faglighed til fredningsgennemgangen. Museerne er da også forpligtet af Museumsloven til at samarbejde med planmyndighederne om sikringen af væsentlige bevaringsværdier, men styrelsens rene arkitekturfaglige prioritering kan nu alligevel undre, ikke mindst i lyset af, at bygningsfredningsloven sidestiller arkitektoniske og kulturhistoriske værdier!

Henover efteråret 2011 nåede fredningskaravanen til Nordjyllands Historiske Museums ansvarsområde, det vil sige Jammerbugt, Aalborg, Rebild og Mariagerfjord kommuner. Museet har fra begyndelsen opfattet fredningsgennemgangen som en chance for at få de bygninger, der jo må opfattes som perlen i vor bygningsarv, beskrevet og hentet lidt frem i lyset. Hensynet til kulturarven var, med andre ord, begrundelsen for, at museet prioriterede at bruge ressourcer på et samarbejde om at få det bedste produkt på plads, og derfor gennemførte en udredning af de fredede bygningers kultur- og bygningshistorie og kulturhistoriske værdier i Aalborg og Mariagerfjord kommuner. Det resulterede i et materiale med beskrivelser af de enkelte bygninger, der kom til at ligge til grund for Kulturarvsstyrelsens præcisering og videre arbejde med fredningsværdierne.

Den samlede gennemgangs resultater vil blive gjort tilgængelige på Kulturarvsstyrelsens bygningsdatabase Fredede og Bevaringsværdige Bygninger i løbet af 2012, hvor de også vil være genstand for en mindre udstilling i museets udstillingsbygning i Algade. I det følgende vil der derfor være fokus på nogle mere overordnede aspekter i form af et lille indblik i museets erfaringer med, i hvilket omfang fredningsinstrumentet overhovedet har været bragt i anvendelse til at forme vores nordjyske kulturarv, og hvad der har været fokus på at tage hånd om gennem årtierne.

Har der været noget at frede?

Hvis man hævder, at fredningsinstrumentet kun har været anvendt sparsomt på landsplan, er det imidlertid nærmest vand i sammenligning med, hvordan situationen har været i Nordjylland. Der er ganske vist pletter med flere fredede bygninger end andre steder, men i sammenligning med landets samlede bestand har nordjyderne oplevet overordentligt få bygningsfredninger siden vedtagelsen af den første bygningsfredningslov i 1918. Det har ikke mindst været tilfældet i Nordjyllands Historiske Museums ansvarsområde.

Årti	Antal nyfredede ejendomme i de fire kommuner fordelt på årti	Andel af samlet antal fredede ejendomme i de fire kommuner i 2011	De fire kommuners fredningers andel af antal fredede ejendomme på landsplan i det pågældende årti
1918-19	26 stk.	29 %	2,2 %
1920'erne	0 stk.	0 %	
1930'erne	7 stk.	8 %	
1940'erne	0 stk.	0 %	
1950'erne	7 stk.	8 %	
1960'erne	17 stk.	19 %	2,2 %
1970'erne	4 stk.	4 %	
1980'erne	15 stk.	16 %	2,5 %
1990'erne	11 stk.	12 %	2,4 %
2000'erne	4 stk.	4 %	2,2 %
I alt	91 stk.	100 %	2,2 %

Antallet af nyfredninger pr. årti i Nordjyllands Historiske Museums ansvarsområde, Aalborg, Mariager-fjord, Rebild og Jammerbugt Kommune. Kilde: www.kulturarv.dk/fredede-bygninger (link primo 2012).

I de første to år efter lovens vedtagelse blev der på landsplan fredet i alt 1156 ejendomme (der hver især kan omfatte adskillige bygninger, haver, hegn og andre anlæg). Der blev altså lagt hårdt ud. Fra begyndelsen var det imidlertid klart, at Det Særlige Bygningssyn ikke fandt fredningsværdierne i det nordjyske. For selvom ikke mindre end 29% af de fredninger, som i dag findes i de fire kommuner i museets ansvarsområde, stammer fra fredningsinstrumentets allerførste år, så svarede det ikke til mere end godt 2% af samtlige fredninger, der i det samme årti blev gennemført på landsplan.

Det er nok oplagt, at den landsdel, der geografisk befandt sig fjernest fra København, som udgangspunkt også ville være forholdsvist svagt repræsenteret i det samlede billede. København rummer jo statsadministrationens markante bygningsmasse, og her befandt administrationen af den nye bygningsfredningslov sig også. Det var måske samtidigt nærliggende at tænke sig, at den geografiske skævhed ville have udjævnet sig en smule, efterhånden som de københavnske fredninger havde nået et vist niveau, og Det Særlige Bygningssyns medlemmer havde fået taget toget rundt til de øvrige landsdeles bygningsarv. Men som det fremgår af tabellen ovenfor, blev det i hvert fald ikke tilfældet for Nordjyllands vedkommende. Selvom der gennem årtierne kom flere nordjyske bygningsfredninger til, var andelen af fredninger i de fire kommuner i museets ansvarsområde konstant i forhold til tallene på landsplan. De 91 ejendomme (155 bygninger), der er fredet i området ved indgangen til 2012, udgør således fortsat kun 2,2 % af de i alt 4.000 fredede ejendomme (ca. 9.000 bygninger og andre anlæg) på landsplan.

Sammenligner man antallet af fredninger i Aalborg med situationen i Danmarks øvrige større provinsbyer, Odense og Aarhus, tegner der sig et mindre dramatisk billede, men indtrykket af en væsentligt svagere brug af fredningsinstrumentet i det nordjyske fremstår stadig

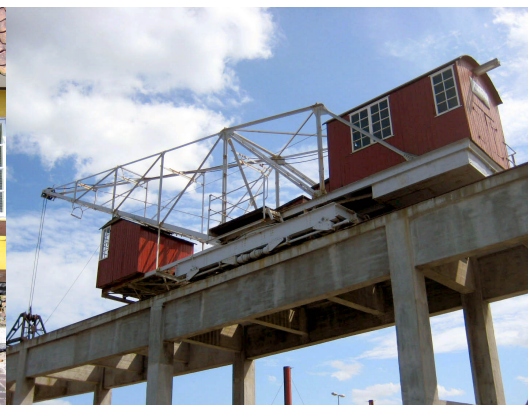

Nyfredninger (ejendomme) fordelt på årtier i de nuværende Aalborg, Odense og Aarhus kommuner. Kilde: www.kulturarv.dk/fbb/fredningsliste.htm (link primo 2012).

Årti	Aalborg Kommune	Odense Kommune	Aarhus Kommune
1918-19	13 stk.	18 stk.	7 stk.
1920'erne	0 stk.	1 stk.	2 stk.
1930'erne	5 stk.	0 stk.	0 stk.
1940'erne	0 stk.	6 stk.	1 stk.
1950'erne	2 stk.	6 stk.	5 stk.
1960'erne	1 stk.	0 stk.	1 stk.
1970'erne	4 stk.	2 stk.	19 stk.
1980'erne	7 stk.	10 stk.	6 stk.
1990'erne	3 stk.	5 stk.	12 stk.
2000'erne	2 stk.	3 stk.	4 stk.
I alt	37 stk.	51 stk.	57 stk.

med stor klarhed. Fordelt på antallet af ejendomme udgør antallet af fredninger i Aalborg Kommune således rundt regnet kun to tredjedele i forhold til henholdsvis Odense og Aarhus kommuner.

Den lavere andel i Aalborg må generelt karakteriseres som resultatet af en svagere opfølgning på den første fredningsbølge efter bygningsfredningens introduktion i 1918. For hvor der blev lagt relativt pænt ud i Aalborg i 1918-19 – og især i forhold til Aarhus, hvor der kun frededes halvt så mange bygninger som i Aalborg – så skulle der gå næsten 60 år, før spørgsmålet om bygningsfredninger i 1970-80'erne igen fandt et nævneværdigt indpas i den nordjyske hovedstad. Og da ser det endda ud til at være sket som det svageste indslag i en bred indsats, der omfattede alle de tre byer. Det lidt højere udgangspunkt fra 1918 til 19 i Odense blev således løbende fulgt op fra 1940'erne, og da der igen blev taget fat i Aalborg fra 1970'erne, antog det odenseanske arbejde blot et endnu højere niveau. Tilsvarende overtrumfede fredningen af i alt 41 ejendomme i Aarhus i perioden fra 1970 til 2000 fuldstændigt den aalborgensiske indsats i samme periode, således at det aarhusianske slutresultat oversteg både Odense og markant Aalborg.

Det kan synes bemærkelsesværdigt, at en region som den nordjyske, hvor der i så høj grad sættes på indtægter fra turister og tilrejsende med interesse for områdets seværdigheder, i så udtalt en grad er underrepræsenteret i fordelingen af den bygningsarv, der er fundet værdig til at blive fredet. Og det er ikke mindre påfaldende i lyset af, at landsdelen rummer Danmarks fjerdestørste by, Aalborg, der oven i købet i en lang periode henover renæssancen var landets næststørste, mens blandt andet Odense og Aarhus var mindre byer. En del af forklaringen kan nok findes i opbygningen af Bygningssynets arbejde, der i et vist omfang har været tematisk præget og møntet på at sikre helheder som for eksempel gadeforløb – frem for mere enkeltstående og løsrevne bygninger. I de første 25 år efter oprettelsen i 1918 var Bygningssynets opmærksomhed på provinsbyerne således koncentreret omkring Helsingør, Køge, Randers og Ribe, mens blandt andet Aalborg fik lov at hvile. Det forklarer dog ikke alt, og især ikke det sparsomme fredningsarbejde i den nordjyske hovedstad efter 1943. Men der kan vel grundlæggende tænkes to årsager til den iøjnefaldende situation.

For det første skal der jo være en bygningsarv, som det anses for værd at frede, og måske er det oplevelsen af en pauvre bygningsmæssig tradition og en mindre følsom håndtering af de bygningskulturelle værdier, som kommer til udtryk i fredningslisternes tal for Nordjylland. I en statusrapport i slutningen af 1980'erne kunne Det Særlige Bygningssyn henvise til en sådan forklaring på, at fredningsfrekvensen siden 1918 havde været meget lav i det midt- og vestjyske. Her havde bygningernes (manglende) kvalitet gennemgående ikke kunnet kvalificere dem til en fredning. Det er nærliggende at tænke sig, at Det Særlige Bygningssyn fandt, at situationen havde en lignende karakter i Nordjylland, men forklaringen på, at fredningsfrekvensen havde været tilsvarende svag i det nordjyske, fandt synet det imidlertid ikke engang umagen værd at berøre i rapporten. Måske fandt synets medlemmer det overflødigt at nævne, hvad der blev anset for indlysende for enhver?

Den anden mulighed er, at der kan have været forhold i det nordjyske, måske af en mere ideologisk art, som har modvirket, at fredningsinstrumentet er kommet i anvendelse. Der er jo tale om et indgreb i den private ejendomsret legitimeret af almene samfundshensyn, og den fastfrysende virkning, som en bygningsfredning har, har næppe heller været anset for hensigtsmæssig i alles øjne. At lokale forskelle på indstillingen til bygningsarven har givet sig udslag i fredningsfrekvensen, fremgår blandt andet af, at Det Særlige Bygningssyn ved begyndelsen af 1990'erne i endnu en statusrapport kunne henvise til et lokalt engagement som grundlaget for den øgede fredningsfrekvens i Odense og især i Aarhus fra 1970-1990. Et omfattende lokalt initieret registreringsarbejde i kølvandet på de foregående tiårs radikale kvartersaneringer i de to byer havde således udmøntet sig i en række fredningsindstillinger, der for en god del vedkommende var blevet imødekommet. Til sammenligning kan der jo i dag henvises til, at en tilsvarende lokalt initieret systematisk indsats helt var

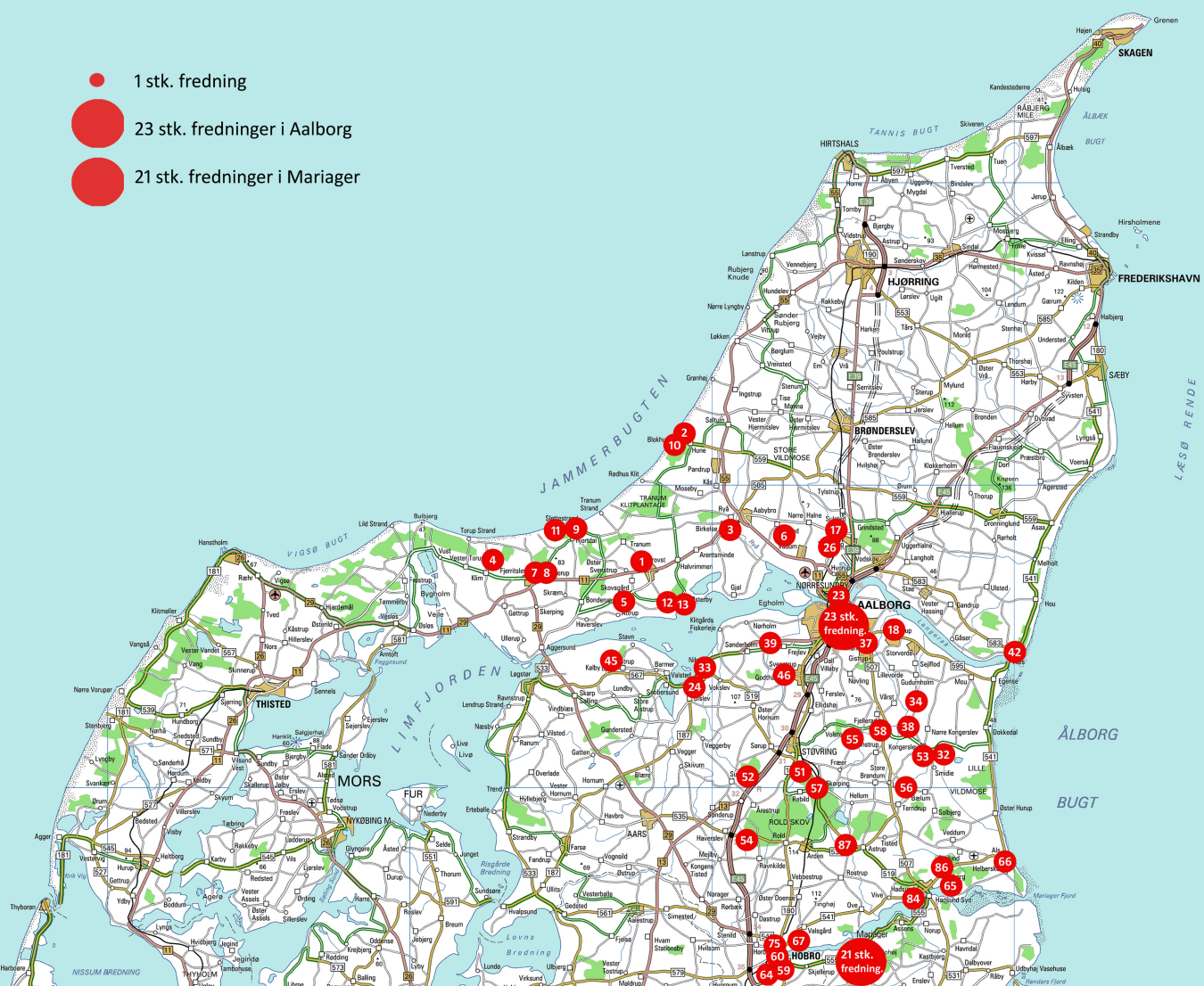
udeblevet for Aalborgs vedkommende. Hvad årsagen end var, så var en væsentlig del af grundlaget for yderligere fredninger dermed ikke blevet tilvejebragt.

Fredningsemner i Aalborg, Rebild, Mariagerfjord og Jammerbugt kommuner gennem årtierne

På landsplan var de første 70 års fredningsindsats først og fremmest møntet på at sikre bygningsarven fra før 1850, som nævnt gerne ved sikring af helheder i form af gadeforløb og kvarterer i den københavnske bygningsmasse. Men der var også andre mønstre i, hvad der blev taget hånd om. Blandt hovedtendenserne kan det nævnes, at frygten for politiske vanskeligheder modvirkede fredninger af bøndergårde helt frem mod 1980'erne, hvor der til gengæld blev taget fat på sagen med blandt andet en temafredning af fynske gårde. I dette tiår blev fredninger af bygninger fra perioden 1850-1900 også gængse, ikke mindst i lyset af et begyndende mere positivt syn på historicismens arkitektur, men efterhånden også med kulturhistoriske argumenter om at tage hånd om væsentlige levn efter det moderne samfunds fremkomst. Resultatet blev et øget fokus på servicebygninger som skoler, ting- og arresthuse, toldkamre m.v. Og selv om det i starten gik overordentligt langsomt, fandt også industriens bygninger vej til bestanden af fredede bygninger, markeret med fredningen i 1980'ernes slutning af en række jernbanestationer og fredninger i 1990'erne af deciderede produktionsanlæg som på Carlsberg og Den Hvide Kødby. Industriens anlæg har budt på helt særlige udfordringer i en fredningssammenhæng, ikke mindst når de er blevet tømt for deres oprindelige funktioner og har skullet bringes ind i fremtiden med nye anvendelser. Men i lyset af et stigende ønske om at sikre deres værdier for eftertiden – og med udviklingen af nye metoder og syn på konvertering – har de alligevel i enkelte tilfælde fundet vej til landets fredede bygningsmasse. På det seneste har Vel-færdssamfundets Kulturarv så småt været ved at bevæge sig ind i fredningsmyndighedernes særlige søgelys.

Ud over en lang række temafredninger af alt fra de fynske bøndergårde til båker langs den jyske vestkyst har der også været fokus på at sikre en række geografiske koncentrerede forekomster af fredningsemner. Det har, som allerede nævnt, været tilfældet i en række købstæder, men også landsbyer, som for eksempel Ketting på Als (1989), har været målet for en sådan indsats.

Vender vi os kort mod de nordjyske forhold, genfinder vi nogle af udviklingstendenserne i fredningsinstrumentets greb om kulturarven. Da de første nordjyske fredninger blev foretaget i 1918-1919, angik de som i det øvrige Danmark de ældste bygningsværker. Fredningerne faldt dels på nogle af landsdelens herregårde som Lundbæk, St. Restrup og Kongstedlund, dels på større uomgængelige anlæg i Aalborg, hvor blandt andet Helligåndsklosteret, Rådhuset, Ham-

Fredninger i Nordjyllands Historiske Museums ansvarsområde, Jammerbugt, Aalborg, Rebild og Mariagerfjord Kommuner.

Jammerbugt Kommune: 1: Bratskov, 2: Strandingskroen, 3: Birkelse, 4: Klim Kalkværk, 5: Kokkedal, 6: Bjørnkjær, 7: Sandagervej 49, 8: Sandagervej 52, 9: Slettestrand Redningsstation, 10: Kancelligården, 11: Svinkløvsvej 547, 12: Oxholm, 13: Præstegårdsladen i Østerby. Aalborg Kommune: 14: Helligåndsklosteret, 15: Brix' Gaard, 16: Aalborg Post- og Telegraf, 17: Vang, 18: Klarupgaard, 19: Fjordgade 2, 20: Gammeltorv 10, 21: Aalborg gl. Rådhus, 22: Tinghuset, 23: Bryggergården, 24: Lundbæk, 25: Gaarden, 26: Bjørumgaard, 27: Aalborg Station, 28: Pakhuse i Kattesundet og Borgergade, 29: Kirkegårdsgade 3, 30: Nordjyllands Kunstmuseum, 31: Ting- og Arresthuset, 32: Kongstedlund, 33: Mellemgade 52, 34: Gudumlund, 35: Nørregade 1, 36: Nørregade 9, 37: Postgård, 38: Refsnæs, 39: Store Restrup, 40: C.A.C. Motorrenovering, 41: Ryesgade skole, 42: Hals Skanse, 43: Aalborg Slot, 44: Brigader Hallings Gård, 45: Vaar, 46: Godthaab Hammerværk, 47: Hamborggaarden, 48: Jørgen Olufsens Gaard, 49: Distriktstoldkammeret, 50: Jens Bangs Stenhus. Rebild Kommune: 51: Buderupholm, 52: Albæk, 53: Randrup, 54: Nørlund, 55: Gerding Præstegård, 56: Vorgaard, 57: Skørping Station, 58: Lindenberg. Mariagerfjord Kommune: 59: Bies Bryggeri, 60: Hobro Ting- og arresthus, 61: Fuglsang 4, 62: Fuglsangsgade 12-14, 63: Fuglsangsgade 9, 64: Fyrkat Mølle, 65: Havnø Vindmølle, 66: Als Præstegård, 67: Hjerritsdal Vandmølle, 68: Hybenvej 1, 69: Kirkegade 1, 70: Museet, 71: Klosteret, 72: Havnekransen, 73: Sognegade 2, 74: Sognegade 4, 75: Hobro Station, 76: Teglgade 11, 77: Teglgade 13, 78: Teglgade 18, 79: Teglgade 19, 80: Teglgade 20, 81: Teglgade 21, 82: Mariager Rådhus, 83: Postgaarden, 84: Thygeslund, 85: Gl. Skole, 86: Visborggaard, 87: Villestrup, 88: Østergade 28, 89: Østergade 5 A&B, 90: Østergade 7A, 91: Østergade 7B. (De fredningsnumre, som ikke findes på kortet, skal enten findes i Aalborg centrum eller Mariager).

borggaarden, Jørgen Olufsens Gaard, Aalborg Slot og Jens Bangs Stenhus blev fredet.

Efter denne første bølge fulgte fire årtier med stort set stilstand i fredningsarbejdet i de fire kommuner i museets ansvarsområde. I løbet af de 40 år blev der således kun fredet 14 ejendomme, primært herregårde og andre bygninger på landet. De nye fredninger omfattede blandt andet Klarupgaard, Bjørum, Postgaarden, Refsnæs, Hjertridsdal Mølle, Fyrkat Mølle, og Oxholm på Øland.

Da fredningsfrekvensen atter steg i 1960'erne, var baggrunden i høj grad, at Mariager i 1964 blev genstand for en samlet fredningsindsats for sikringen af den gamle bykernes bygningsværdier. Den helhedstilgang, som hidtil havde præget fredningsarbejdet i København, kom hermed også til Nordjylland. Initiativet var baseret på lokale kræfter, der med etableringen i 1961 af Selskabet til bevarelse af gamle bygninger i Mariager A/S (senere Fonden til bevarelse af gamle bygninger i Mariager) formåede at modvirke den nedrivning af byens bygninger, som ellers nok havde været konsekvensen af periodens begyndende højkonjunktur. På selskabets opfordring udarbejdede Det Særlige Bygningssyns sekretariat i 1962 publikationen Bevaringsplan Mariager, 1962, der med sin formidling af bygningsmassens kvaliteter, og med påpegningen af det begrænsede grundlag for at tage hånd om dem, åbnede manges øjne for behovet for en samlet fredningsindsats. Bevaringsplanen udgjorde samtidigt det faglige grundlag for indstillingen af en række af bygningerne til fredning, og i 1964-65 kunne byens eksisterende fredninger derfor suppleres med i alt 15 ejendomme. Dermed opstod den iøjnefaldende situation, at den lille købstad i dag fremstår med nogenlunde lige så mange fredninger som den indbyggermæssigt hen ved 100 gange så store Aalborg.

1980-90'ernes stigende tendens på landsplan til øget fokus på den del af bygningsmassen, der er yngre end 1850 – herunder service- og industrianlæg -, gav sig også udslag i det nordjyske. I Aalborg betød det blandt andet fredninger af Aalborg Post- og Telegraf (1910), Ting- og Arresthuset (1918 & 1943), Aalborg Station (1902), Ryesgade Skole (1911), Distriktstoldkammeret (1902) og Nordjyllands Kunstmuseum (1972). I Mariagerfjord Kommune blev Bies Bryggeri (sidste halvdel af 1800-tallet), Hobro Ting- og Arresthus (1920) og Hobro Station (1893) fredet.

Endelig er den øgede interesse efter årtusindskiftet for sikring af industribygninger ligeledes kommet til udtryk i de fire kommuner i museets ansvarsområde – hvor fredningsinstrumentet imidlertid samtidigt atter er så godt som taget ud af brug. De kun to fredninger, det blev til i det seneste tiår i Aalborg Kommune, var således begge industrifredninger, nemlig Godthaab Hammerværk (F 2007), og Arne Jacobsens C.A.C. Motorrenovering (F 2009).

Status 2012

Kulturarvsstyrelsens gennemgang af de fredede bygninger i Jammerbugt, Aalborg, Rebild og Mariagerfjord kommuner har banet vejen for en bedre funderet forvaltning af de enkelte bygningers værdier i fremtiden. Skal fredningsgennemgangen samtidigt bruges som en anledning til at gøre en mere overordnet status, må konklusionen være, at området har været målet for ganske få fredninger. Udtrykt lidt populært kan man sige, at fredningsinstrumentet ikke ligefrem er blevet slidt op i det nordjyske. Der har nærmere været tale om en så sparsom anvendelse, at der snarere har været en fare for, at det er gledet ud af den nordjyske bevidsthed, at bygninger kan fredes – og dermed måske også, at nogle bygninger kan rumme så store værdier, at det af den grund er værd at holde på dem ud fra samfundsmæssige hensyn. Fredninger gør det muligt at værne om værdierne, samtidigt med at de har en kanoniserende effekt.

Det seneste tiårs faldende fredningsfrekvens tyder ikke på, at denne situation er på vej til at ændre sig – selvom meget lange perioder uden fredninger tidligere er blevet afløst af fornyet aktivitet. Skulle det ske igen, kan overblikket over de foregående små 100 års fredninger imidlertid nok udstikke et par ledetråde. Spørgsmålet er i hvert fald, om det er blandt de ældre byhuse og regionens herregårde, at det største fredningspotentiale findes. Disse grupper synes at have været genstand for en målrettet indsats, uden at det dog kan afvises, at noget er overset. Institutions- og servicebyggeriet fra årtierne omkring 1900 har også allerede været i søgefeltet.

Bevæger man sig op i tid, kommer man imidlertid ind i et felt med store bygningsmæssige kvaliteter i det nordjyske. Aalborg er for eksempel kendt i hele landet og til tider internationalt for sine fine funktisbebyggelser i Nørresundby og langs Vesterbro, bl.a. det fine ovale byrum ved viadukten. Den seneste revision af bygningsfredningsloven har åbnet mulighed for fredninger af landskabsarkitektoniske værker, herunder byrum. Men fra det 20. århundrede rummer især Aalborg mange fine huse såsom mange af Ejnar Packness' bygninger rundt omkring i byen, 4. maj kollegiet på Hasserisgade, Lindholm Høje Museet, Hasseris Gymnasium, Aalborg Seminarium og en række af byens markante villaer.

Selvom der som nævnt er fredet nordjyske industrianlæg, må den generelle interesse for denne kategori imidlertid nok siges at have været underrepræsenteret i især Aalborg. Ikke mindst i lyset af, at Kulturarvsstyrelsens udpegning af landets 25 vigtigste industriminder omfattede to af byens navnkundige fabrikker, Aalborg Portland (1889-) og De Danske Spritfabrikker (arkitekt Alfred Cock-Clausen, 1931), og at Aalborg Kommune i 2005 påtog sig rollen som en af de såkaldte kulturarvskommuner med særligt fokus på industriens kulturarv. Især peger spritfabrikkens status som et af hovedværkerne i dansk industriarkitektur, kombineret med dens

kulturhistoriske betydning, vel oplagt på, at anlægget hører til blandt landets mest værdifulde industrianlæg.

Endeligt har det endnu ikke været at mærke i det nordjyske overhovedet, at velfærdssamfundets kulturarv så småt er ved at bevæge sig ind i fredningsinstrumentets søgelys. Skal der peges på det væsentligste træk ved efterkrigstidens danske samfundsudvikling, må velfærdstænkningen være et oplagt bud, og levnene efter den er mangfoldige, også i Nordjylland. Tænk blot på Aalborg Universitetscenter (arkitekterne Dall & Lindhardtsen, 1974), der har været så afgørende for hele landsdelens udvikling gennem de seneste årtier, og hvis fysiske struktur ikke blot afspejler periodens nytænkning omkring projektarbejdet på de højere uddannelser, men også udgør et gennearbejdet eksempel på den brutalistiske arkitektur, som i dag præger Aalborgs bybillede.

For yderligere oplysninger om (alle link primo 2012):

Bygningskultur 2015: www.bygningskultur2015.dk

Arbejdet i Det Særlige Bygningssyn kan belyses historisk via beretninger, diverse oversigter og mødereferater:

<http://www.kulturarv.dk/om-os/raad-og-udvalg/det-saerlige-bygningssyn/beretninger/>

De fredede bygninger:

<https://www.kulturarv.dk/fbb/fredningsliste.htm>

Kulturarvskommuner:

<http://www.kulturarv.dk/kommune-turisme/kulturarvskommuner/>